

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-11>

УДК 330.322:314

ОПТИМІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ІНОЗЕМНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ ДЛЯ РОЗВИТКУ СЕКТОРА ПОСЛУГ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ

OPTIMIZATION OF FOREIGN INVESTMENT MANAGEMENT MECHANISMS FOR THE DEVELOPMENT OF THE SERVICE SECTOR

Котвицька Наталія Миколаївна

доктор економічних наук, доцент,

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0864-1470>

Терновий Сергій Володимирович

аспірант,

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3516-9251>

Денисюк Олександр Васильович

аспірант,

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-3887-3964>

Kotvytska Nataliia, Ternovyy Sergiy, Denisyuk Oleksandr

Private Higher Education Institution «European University»

У статті розглянуто питання оптимізації механізмів управління іноземними інвестиціями для розвитку сектора послуг та обслуговування в Україні. В умовах післякризової відбудови економіки країни іноземні інвестиції стають важливим чинником прискорення економічного зростання та модернізації інфраструктури. У дослідженні проаналізовано основні перешкоди для залучення іноземного капіталу в сферу обслуговування та визначено шляхи їх подолання. Пропонується удосконалення механізмів управління інвестиціями, що включають прозорість регуляторних процедур, створення сприятливого інвестиційного клімату, а також посилення державно-приватного партнерства. Впровадження цих заходів сприятиме не лише залученню нових інвестицій, а й підвищенню ефективності їх використання для довгострокового розвитку сектора послуг. Також досліджується роль волонтерства у розвитку сектора послуг та обслуговування, особливо в умовах соціально-економічних викликів та кризових періодів.

Ключові слова: інвестиційний проєкт, резервні внески, фінансування, трудові відносини, волонтерство, стимулювання, установи культури.

The article deals with the optimization of foreign investment management mechanisms for the development of the service sector in Ukraine. In the conditions of post-crisis reconstruction of the country's economy, foreign investments become an important factor in accelerating economic growth and modernization of infrastructure. The study analyzed the main obstacles to attracting foreign capital in the service sector and identified ways to overcome them. It is proposed to improve investment management mechanisms, including transparency of regulatory procedures, creation of a favorable investment climate, as well as strengthening of public-private partnership. The implementation of these measures will contribute not only to attracting new investments, but also to increasing the efficiency of their use for the long-term development of the service sector. The role of volunteering in the development of the service sector is also explored, especially in the conditions of socio-economic challenges and crisis periods. Volunteer activity is considered as an important tool for supporting and stimulating the development of public service, tourism and social services. Examples of effective volunteer support in various branches of the service sector, in particular in educational programs, were analyzed. Special attention is paid to the interaction of volunteers with business and state institutions to ensure the sustainable development of the sector. The conclusions emphasize the need for further involvement of volunteer resources to improve the quality and availability of services. In the

conditions of globalization and economic integration, an important factor in the development of national economies is the attraction of foreign investments. The services and maintenance sector plays a key role in the structure of the modern economy, therefore effective management of foreign investments in this sector is important to ensure sustainable economic growth. The purpose of the study is to analyze the existing mechanisms of foreign investment management and develop recommendations for their optimization to increase the competitiveness of the service sector. The paper examines the theoretical aspects of investment management, the impact of foreign capital on economic development, and suggests tools for increasing the effectiveness of investment policy. In particular, attention is paid to the creation of a favorable investment climate, improvement of the legal and institutional framework, as well as the use of digital technologies to improve investment management. The results of the study can be used by state authorities, investment companies and other interested parties to improve the efficiency of attracting and using foreign investments in the service sector, which will contribute to the development of the economy as a whole.

Keywords: investment project, reserve contributions, financing, labor relations, volunteering, incentives, cultural institutions.

Постановка проблеми. Однією з ключових проблем сучасної економіки України є недостатній рівень іноземних інвестицій, особливо у сектор послуг та обслуговування, який має значний потенціал для стимулювання економічного зростання. Іноземні інвестиції відіграють важливу роль у модернізації інфраструктури, розвитку малого і середнього бізнесу, підвищенні конкурентоспроможності та створенні робочих місць. Проте, існують значні труднощі, пов'язані з ефективністю управління інвестиційними потоками. Недостатня прозорість регуляторного середовища, адміністративні бар'єри та нерозвинені механізми державного регулювання створюють суттєві перешкоди для залучення капіталу. Ця проблема безпосередньо пов'язана з важливими науковими та практичними завданнями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Тема оптимізації механізмів управління іноземними інвестиціями для розвитку сектора послуг та обслуговування є актуальною у світовій та українській економічній науці, оскільки ефективне залучення капіталу є одним із ключових факторів економічного зростання. Останні дослідження присвячені вивченню проблем і перешкод, що стоять на шляху іноземних інвесторів у країнах, які розвиваються, а також аналізу шляхів подолання цих бар'єрів.

Значна частина дослідників, таких як Дж. Даннінг та П. Баклі, акцентують увагу на важливості створення сприятливого інвестиційного клімату, що включає стабільність законодавства, прозорість у регулюванні та мінімізацію адміністративних перешкод. Їхні праці також вказують на те, що розвиток сектора послуг може бути значним рушієм для економічного зростання в умовах глобалізації, коли послуги стають дедалі більш інтегрованими в міжнародні ринки. Дослідження, проведені Європейською бізнес-асоціацією та Міжнародним валютним фондом, також вказують на ключову роль реформ у регуляторній сфері для

покращення управління іноземними інвестиціями в Україні. Зокрема, наголошується на важливості усунення бюрократичних бар'єрів та стимулювання державно-приватного партнерства, що створює додаткові гарантії для іноземних інвесторів. Українські вчені, такі як О. Мельник та В. Коваленко, звертають увагу на специфіку залучення іноземних інвестицій в умовах посткризової економіки України. Їхні дослідження вказують на необхідність формування спеціалізованих фінансових інструментів, які сприятимуть розвитку сектора послуг. Важливим аспектом є також підвищення ефективності взаємодії між іноземними інвесторами та місцевим бізнесом, що передбачає створення інтеграційних платформ та сприятливих умов для ведення бізнесу.

Таким чином, аналіз останніх публікацій демонструє, що оптимізація механізмів управління іноземними інвестиціями в секторі послуг потребує комплексного підходу, що включає економічні реформи, розвиток інфраструктури та сприяння міжнародному співробітництву. Ці підходи можуть стати фундаментом для сталого розвитку сектора послуг в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутність ефективних механізмів управління іноземними інвестиціями уповільнює розвиток сектора послуг, обмежуючи доступ до нових технологій, знань та ресурсів. У науковому контексті постає необхідність розробки нових підходів та інструментів, що забезпечать оптимізацію процесів управління інвестиціями на всіх рівнях: від покращення регуляторної політики до розвитку державно-приватного партнерства. З практичної точки зору, оптимізація управління інвестиціями сприятиме підвищенню ефективності використання наявних ресурсів, посиленню економічної стабільності та розвитку ключових сфер обслуговування. Вирішення цієї проблеми є важливим кроком на

шляху до сталого розвитку української економіки та її інтеграції у світові ринки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в тому, щоб дослідити та запропонувати шляхи вдосконалення процесів управління іноземними інвестиціями з використанням створення ефективних механізмів залучення, регулювання та використання іноземних інвестицій для стимулювання економічного зростання в секторі послуг та обслуговування.

Виклад основного матеріалу дослідження. За кордоном існує кілька типів мінусів. У залежності від термінів виділяють короткострокові та довгострокові мінуси. Короткострокові муніципальні векселі використовуються в основному для подолання тимчасових фінансових труднощів некомерційних організацій, тоді як довгострокові муніципальні облігації – для фінансування інвестиційних проектів некомерційних організацій. Крім того, в залежності від видів забезпечення існують три типи мінусів. Муніципальні облігації, забезпечені безумовною гарантією державних або місцевих органів влади, тобто усіма податковими надходження даного рівня. Спеціальні податкові облігації, виплати за якими гарантуються за допомогою окремих податків, та муніципальні дохідні облігації, для яких забезпеченням виступають активи самих некомерційних організацій.

Однак муніципальні облігації та інші позикові кошти не завжди використовуються установами культури. Залучення позикових коштів виправдано, якщо вони сприяють реалізації прибуткових проектів, фінансові надходження від яких будуть перевищувати ціну позикового капіталу. Використання позикових коштів для фінансування основної некомерційної діяльності можливе у разі важкого економічного становища організації культури як єдино можливий вид фінансування. Це виправдано також у випадках, якщо позикові кошти ведуть до підвищення якості надаваних послуг, розширення некомерційних видів діяльності, що дозволить надалі збільшити доходи від основної діяльності.

На відміну від інших типів внесків, резервні внески розміщуються установою культури на рахунках банків та інвестиційних інститутів з метою отримання стабільних відсотків. Головною особливістю резервних внесків є заборона на використання самої суми внеску на фінансування витрат організації культури. Установа культури вправі розпоряджатися тільки накопиченими відсотками з цієї

суми, причому сам внесок ніколи не повертається вкладникові.

Контроль за використанням резервних внесків та прибутків від них здійснює рада піклувальників установи культури. Вона щорічно визначає ліміт витрат створеного фонду, виходячи із середньої ставки відсотків за вкладками та відповідно до плану роботи організації культури. При цьому використання накопичених процентів від резервних внесків може йти на покриття як капітальних, так і поточних витрат.

Резервні внески можуть залучатися в різних формах. Однією з таких форм є меморіальний внесок, присвячений якій-небудь даті чи події. Популярність даної форми резервного внеску пояснюється тим, що приватна подія відзначається в рамках організації культури. Наприклад, організація культури може публікувати інформацію про наступну подію у своїх друкованих виданнях, висилати вітання та подарунки від свого імені, надавати площі під проведення банкетів тощо.

В Україні на даний час досить активні такі міжнародні організації, як ЮНЕСКО, принца Уельського, Фонд Сороса, Міжнародний науковий фонд. Гранти на фінансування виділяються міжнародними юридичним та фізичним особам. Інформація про терміни подачі заявок, характер та напрям можливої підтримки публікується в ЗМІ [5].

Традиційним позабюджетним джерелом фінансування у сфері культури є власна комерційна діяльність установи культури. Важливо підкреслити, що мова йде про чітку орієнтацію на потреби відвідувачів, на ті види діяльності, які користуються підвищеним попитом. Крім традиційних платних культурних послуг, це можуть бути і банківський депозит, і спільне використання приміщень тощо.

Однак пасивне ставлення, наприклад, до здачі приміщень в оренду має сумні наслідки. Позови, суди з «партнерами» доставили багатьом установам культури безліч неприємностей, невимірних з розмірами отриманих коштів [6]. Сумнівні фірми, сеанси масового зцілення і т.п. досить підірвали авторитет установ культури та їх керівників. Ефективнішим є активне використання потенціалу закладів культури для PR-діяльності фірм, участь у стимулюванні продажів, рекламних акціях тощо.

Значний результат може дати і самостійна підприємницька діяльність, створення дочірніх майстерень, шкіл, та інших підприємств, доходи від діяльності яких можуть йти на забезпечення основної діяльності організації або установи. У регіональному масштабі мало

що заважає створити банк культури – звичайний, з тією лише різницею, що він матиме пільгову тарифну ставку, різниця якої – наприклад, із середньозваженою ставкою – може йти на потреби підтримки та розвитку сфери культури, в тому числі і через Фонд розвитку культури та мистецтва. Надзвичайно перспективним видається і розвиток страхової діяльності в сфері культури – на відміну від зарубіжної практики, в Україні практично відсутнє страхування діяльності у сфері культури.

Представляється очевидним, що активність у ініціюванні та стимулюванні страхової діяльності – справа органів державного управління сферою, тому що частина доходів від страхування також може направлятися на потреби культури. Уже з наведеного переліку можливих джерел фінансування діяльності установ культури виникають кілька важливих питань, вирішення яких є першочерговим для практичного менеджменту в сфері культури [6]. По-перше, це визначення співвідношення між бюджетним та позабюджетним фінансуванням. Інакше кажучи, що може забезпечуватись на комерційній основі, а що – тільки на основі бюджетного фінансування. По-друге, це визначення пріоритетів для бюджетного фінансування: кому і що має бути гарантовано в сфері культури державою. По-третє, яким чином можуть бути залучені й акумульовані сполучені кошти з різних джерел.

Праця добровольців, або волонтерів, з кожним роком стає все більш важливим ресурсом розвитку не тільки сфери культури, але й світової економіки в цілому. В Україні інститут волонтерства почав законодавчо оформлятися тільки з середини 1990-х рр. В зв'язку з цим вкрай актуальними залишаються питання правового й економічного регулювання добровольчої діяльності.

Волонтерство ґрунтується на добровільній, не потребує оплати праці. Отже, мотивами волонтерства є не матеріальне заохочення, а соціальні, благодійні та духовні інтереси. Праця волонтерів зазвичай зводиться до різних громадських робіт (будівництво доріг, прибирання територій), організації суспільно-корисних заходів (доброчинних концертів, збору коштів на підтримку нужденним), індивідуальної нематеріальної допомоги окремим особам або організаціям (інвалідам, дітям-сиротам, ветеранам війни, некомерційним організаціям) тощо.

Крім того, незважаючи на добровільність, волонтерство пов'язане з певним рівнем відповідальності. Приміром, волонтери несуть відповідальність за виконання норм та вимог,

збереження матеріальних цінностей, а також діяльність, що підриває репутацію організації тощо. Все це дозволяє розглядати волонтерство як особливу систему трудових відносин. Будь-яка система трудових відносин будується на визначених механізмах стимулювання. У волонтерстві, за відсутності матеріального заохочення, актуальним стає питання про методи стимулювання.

Доцільно виділити три основні методи нематеріального стимулювання волонтерів, а саме практичне, інформаційне та привілейоване стимулювання. До першої групи методів можна віднести надання волонтерам можливості набуття досвіду роботи в різних напрямках, а також додаткових знань, навичок тощо. Другий ряд способів стимулювання полягає в доступі до інформаційних джерел та матеріалів, таких, як нові технології, науково-дослідні розробки та ін. Остання група методів надає волонтерам можливості отримання ряду персональних привілеїв, наприклад, права безкоштовного користування послугами некомерційної організації, участь в урочистих, ювілейних заходах, першочергового права отримання підтримки з боку державних органів влади та некомерційних організацій тощо. Тобто діяльність у сфері культури породжується актуалізацією взаємної відповідальності та соціального партнерства.

Висновки. Досвід свідчить, що найбільш ефективною є система децентралізованого фінансування культури. В основі системи лежить скорочення податків тим установам, які виступають благодійниками. В умовах пільгового оподаткування фірми втрачають менше коштів, ніж номінально вкладають. Тому в країнах з прогресуючою системою оподаткування саме великим фірмам вигідна благодійність. Дані дослідження також підкреслюють важливість удосконалення управлінських підходів для залучення іноземних капіталовкладень. Важливими аспектами є спрощення регуляторної бази, підвищення прозорості інвестиційних процесів та забезпечення захисту прав інвесторів. Оптимізація цих механізмів сприятиме зростанню конкурентоспроможності сектора послуг, підвищенню якості наданих послуг та створенню нових робочих місць.

Ключовим результатом має стати розвиток інвестиційного середовища, що стимулюватиме довготривале економічне зростання через підвищення інвестиційної привабливості країни, що, в свою чергу, покращить соціально-економічні показники в секторі послуг та обслуговування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Беспалова К.О. Мотиваційні аспекти волонтерства: досвід західних країн. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: збірник наукових праць*. 2012. № 3 (15). С. 67–71.
2. Боярко І.М., Інвестиційний аналіз: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 400 с.
3. Драпушко Р., Ілюк О. Формування філософії волонтерського руху як теоретичної основи особливого розуміння свободи. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2023. № 1 (1). С. 40–56. DOI: <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2023.1.1.3>
4. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посібник. Київ : Каравелла, 2007. 424 с.
5. Орел А.М., Дяченко В.В. Етапи та роль цифрової трансформації у вдосконаленні управління інноваціями. *Економіка і суспільство*. 2023. № 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-30>
6. Орел В.М., Афанасьєв І.П. Роль інновацій в системі трансформації економіки. *Вісник Сумського національного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2020. № 3(85). С. 105–110.
7. Офіційний сайт Міністерство соціальної політики України. URL: <http://surl.li/hhucn>
8. Anna Orel, Volodymyr Orel, Viktor Diachenko, Iryna Perevozova, Mainka Marcel Kurt & Khrystyna Kirshak. Enhancing Sustainability and Smart Living: Adoption of IoT-Driven Automation of Vertical Gardens in Urban Spaces. *AI in Business: Opportunities and Limitations*. Volume 1. 2024. Pages 99–112. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-48479-7_10

REFERENCES:

1. Bepalova K.O. (2012) Motyvatsiyni aspekty volonterstva: dosvid zakhidnykh krayin [Motivational aspects of volunteering: the experience of Western countries]. *Visnyk NTUU "KPI". Politolohiya. Sotsiolohiya. Pravo*, no. 3 (15), pp. 67–71. (in Ukrainian)
2. Boyarko I.M. (2017) Investytsiynyy analiz [Investment analysis]. Kyiv: Tsentri uchbovoyi literatury, 400 p. (in Ukrainian)
3. Drapushko R. and Ilyuk O. (2023) Formuvannya filosofiyi volonters'koho rukhu yak teoretychnoyi osnovy osoblyvoho rozuminnya svobody [Formation of the philosophy of the volunteer movement as a theoretical basis for a special understanding of freedom]. *Filosofs'kyi al'manakh*, vol. 1 (1), pp. 40–56. DOI: <https://doi.org/10.35423/2078-8142.2023.1.1.3>
4. Duka A.P. (2007) Teoriya ta praktyka investytsiynoyi diyal'nosti. Investuvannya [Theory and practice of investment activity. Investment]. Kyiv: Caravella, 424 p. (in Ukrainian)
5. Orel A.M. and Dyachenko V.V. (2023) Etapy ta rol' tsyfrovoyi transformatsiyi u vdoskonalenni upravlinnya innovatsiyamy [Stages and role of digital transformation in improving innovation management]. *Ekonomika i suspil'stvo*, no. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-30> (in Ukrainian)
6. Orel V.M. and Afanasiev I.P. (2020) Rol' innovatsiy v systemi transformatsiyi ekonomiky [The role of innovations in the system of economic transformation]. *Visnyk Sums'koho natsional'noho universytetu*, no. 3(85), pp. 105–110. (in Ukrainian)
7. Official website of the Ministry of Social Policy of Ukraine. Available at: <http://surl.li/hhucn>
8. Anna Orel, Volodymyr Orel, Viktor Diachenko, Iryna Perevozova, Mainka Marcel Kurt & Khrystyna Kirshak (2024) Enhancing Sustainability and Smart Living: Adoption of IoT-Driven Automation of Vertical Gardens in Urban Spaces. *AI in Business: Opportunities and Limitations*. Volume 1. Pages 99–112. Available at: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-48479-7_10